

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet **Integritet och straffskydd (SOU 2016:7)**

Regeringskansliet dnr Ju2016/01003/L5

Sammanfattning

Tingsrätten tillstyrker i stora delar förslaget att införa ett nytt straffstadgande om olaga integritetsintrång. Tingsrätten tillstyrker även utredningens förslag avseende utvidgningar och ändringar i bestämmelserna om ofredande, förtal och förolämpning samt brottskadeersättning. Däremot avstyrker tingsrätten de förslag som lämnats vad gäller ett utvidgat straffansvar enligt lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor. Vidare ifrågasätter tingsrätten om utredningens förslag avseende olaga hot bidrar till en lämplig rättsutveckling.

Utifrån de aspekter som domstolen har att beakta vill tingsrätten lämna avvikande eller kompletterande synpunkter enligt följande.

Olaga integritetsintrång

Döma i konkurrens eller konsumera

Det nya straffstadgandet har delvis samma tillämpningsområde som förtalsbestämmelsen. Utredningen anför att det får avgöras i praxis i vad mån båda bestämmelserna blir tillämpliga, med följderna att domstolarna ska döma i konkurrens, eller om olaga integritetsintrång ska konsumera förtal. Enligt utredningen ska det avgörande vara det angripna skyddsintresset i det enskilda fallet, dvs. personlig integritet och privatliv eller ära och anseende. Enligt tingsrättens mening kan det dock i det enskilda fallet vara svårt att utreda och avgöra vilka skyddsintressena är. Detta riskerar att leda till att straffstadgandet får en skiftande tillämpning.

Spridning och försvarlighet

Utredningen anför att med *spridning* avses att uppgifterna tillgängliggörs för fler än ett fåtal personer och hänvisar till vad som gäller för rekvisitet ”sprida” i bestämmelsen om hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § brottsbalken. Det är dock oklart om utredningen menar att de båda spridningsrekvisiten ska tillämpas på samma sätt samt vad som närmare avses med ett fåtal personer och inom en sluten krets. Det kan t.ex. anmärkas att det i lagkommentaren till 16 kap. 8 § brottsbalken anges att spridning av rasistiska och liknande uttalanden inom en förening eller ett slutet sällskap är straffbelagd (se Berggren m.fl., Brottsbalken – En kommentar [1 juli 2015, Zeteo], kommentaren till 16 kap. 8 §).

Vad gäller de angivna undantagen kan ifrågasättas om det ska vara *försvarligt* att sprida de typer av uppgifter och bilder som avses utifrån t.ex. konstnärligt hänsyn. Det är även svårt att föreställa sig i vilken situation detta skulle vara försvarligt i vetenskapligt syfte. En mer vanligt förekommande situation som bör aktualisera frågan om försvarlighet är om någon på en arbetsplats eller inom en vänskapskrets utsätts för ett allvarligt brott eller drabbas av en allvarlig sjukdom och berättar detta i förtroende för en person som muntligen för vidare uppgiften till kollegor eller andra i vänskapskretsen av omtanke för den drabbade. I detta sammanhang återkommer även frågan om när uppgiften ska anses spridd till fler än ett fåtal och om en arbetsgrupp eller en vänskapskrets kan bedömas som en sluten krets.

Bild eller annan uppgift

I punkten 4 anges att ”bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation” ska omfattas och som exempel anges bilder på någon som genomför ett självmordsförsök. Enligt tingsrättens mening bör även en detaljerad uppgift om hur någon utfört ett självmordsförsök inkluderas av hänsyn till skyddet för den personliga integriteten. Punkten 4 bör alltså inkludera ”bild *eller annan uppgift*” på samma sätt som punkterna 1–3.

Vad gäller punkten 6 anser tingsrätten att en sådan generell bestämmelse bör undvikas inom strafflagstiftningen. Tingsrätten har noterat att utredningen har identifierat ett par situationer som skulle fall in under en sådan generell bestämmelse. En lämpligare ordning vore att de övriga punkterna omformuleras på så sätt att samtliga de situationer som är avsedda täcks in.

Den som bilden eller uppgiften rör

Tingsrätten anser inte att lagtexten ger utrymme för att omfatta någon annan än den uppgiften handlar om eller den person som finns på bilden. Det är vidare otydligt vilka personer därutöver som utredningen anser ska omfattas. Tingsrätten ställer sig därför frågande till utredningens förslag att obduktionsbilder på barn ska anses röra föräldrarna samt om detta i så fall ska gälla oavsett barnets ålder och make eller maka.

Grovt brott

Tingsrätten anser att det är otydligt vad som krävs för att brottet ska rubriceras som grovt. De omständigheter som räknas upp är enligt tingsrättens mening typiskt sett sådana som straffbestämmelsen redan primärt är avsedd att omfatta, inte sådana som motiverar en straffskräpning. Det kan därför ifrågasättas om det överhuvudtaget bör införas ett grovt brott. I så fall måste det tydligare anges hur grova brott ska särskiljas. Tingsrätten ifrågasätter även vilken typ av spridning som motiverar fängelse sex månader eller därutöver.

Olaga hot

Tingsrätten delar utredningens resonemang att bestämmelsen om olaga hot har kommit att tillämpas på så sätt att det i praktiken uppställs ett betydligt lägre krav än att hotet i fråga ska ha varit ägnat att framkalla ”allvarlig fruktan”. Så som utredningen anfört kan begreppet ”allvarlig oro” anses ligga närmare kravet i den faktiska rättstillämpningen. Tingsrätten ifrågasätter dock om utredningens förslag bidrar till en lämplig rättsutveckling. Det kan nämligen starkt ifrågasättas om ett hot som endast är ägnat att framkalla allvarlig oro är ett tillräckligt allvarligt

angrepp för att vara straffbart som *olaga hot*. Om detta ändå ska vara straffbart bör det övervägas om det inte ska falla under ett eget straffstadgande varvid straffbudet om olaga hot kan reserveras för mer allvarliga gärningar. I sammanhanget bör även beaktas att brottskadeersättning, som typiskt sett kan utgå vid olaga hot, förutsätter en allvarlig kränkning, vilket enligt tingsrättens mening knappast är förenligt med ett krav på allvarlig oro.

Ansvar för elektroniska anslagstavlor

Tingsrätten avstyrker utredningens förslag i denna del. Det finns visserligen ett stort behov för drabbade att kunna vända sig till tillhandahållaren av en elektronisk anslagstavla för att få bort brottsliga meddelanden. Ansvaret medför även ett visst förebyggande arbete mot spridningen av sådana meddelanden. Tingsrätten anser dock att den föreslagna utvidgningen medför svårigheter för tillhandahållaren att göra en bedömning av vad som utgör ett brottsligt meddelande. Ansvaret har tidigare omfattat sådana brottsliga meddelanden som typiskt sett är enkla att identifiera utifrån objektiva kriterier. Förhållandet är närmast det motsatta när det gäller det föreslagna straffstadgandet om olaga integritetsintrång. Det omfattar många fler typer av uppgifter och bilder än de som tidigare omfattats av straffansvar och svåra gränsdragningsproblem kan uppkomma.

Vad gäller olaga hot infaller tidpunkten för brottets fullbordan när hotet har kommit till den hotades kännedom. Detta innebär att tillhandahållaren kan komma att identifiera ett meddelande som olaga hot innan brottet är fullbordat. Även om detta inte är till nackdel för tillhandahållaren kan det ifrågasättas om den av utredningen föreslagna ordningen är lämplig.

I handläggningen av detta ärende har deltagit lagmannen Mari Heidenborg, chefsrådmannen Ulrika Carlehäll, rådmannen Sofia Jungstedt och tingsfiskalen Filippa Exelin, föredragande.

Mari Heidenborg

Filippa Exelin